

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Габриела Белова – ръководител на катедра „Международно право и международни отношения” в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”

член на научно жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема:

УСПЕШНИ ПРАКТИКИ НА БЪЛГАРИЯ В ЕКОЛОГИЧНОТО ПРАВО И ОПАЗВАНЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИЛОЖЕНИЕТО ИМ В АЛБАНСКОТО ПРАВО ПО ПЪТЯ КЪМ ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ КЪМ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление: 3.6 „Право”, докторска програма „Международно право и международни отношения”

Автор: Еринда Ставри Мишо – докторант по специалност „Международно право и международни отношения”, професионално направление 3.6 „Право”,

Научен ръководител: проф. д-р Габриела Белова

I. Общи данни за докторанта и процедурата

Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в Югозападен университет „Неофит Рилски“. Със Заповед № 1949 от 16.10.2020 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” съм назначена за член на научното жури, като с решение от първото заседание на журито ми е възложено да изготвя становище. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи, авторефератът и дисертационният труд.

Докторант Еринда Мишо е завършила висшето си юридическо образование в Правно-историческия факултет на Югозападния университет “Неофит Рилски“ през 2004 г. От 2005 г. е заемала експертни длъжности в различни структурни звена на

Министерството на туризма и околната среда на Албания, като от 2012 г. е Главен юрисконсулт и процесуален представител на Националната агенция по опазване на околната среда и на нейните дванадесет регионални структури към Министерството на туризма и околната среда на Албания. В изпълнение на функциите си тя е и национален координатор от страна на албанската Агенция по околната среда по проект на Европейския съюз THEMIS II Network „Strengthening and Enforcement of Environmental Legislation”. Член е на междуинституционалната работна група по промените на климата като представител на Република Албания. От 01.10.2018 г. преподава в Polis University - гр. Тирана, Албания където води курсове по екологично законодателство, градоустройствено законодателство, мониторинг на околната среда, академично писане и научноизследователски методи и др.

Докторантката е участвала в редица национални и международни научни конференции, квалификационни и обучителни курсове в различни държави (Великобритания, Германия, Унгария, Нидерландия, Япония, Македония и др.) и е получила сертификати за участие си в тях.

Еринда Мишо е зачислена на 27.02.2018 г. за редовен докторант в катедра „Международно право и международни отношения” на Правно-историческия факултет на Югозападен университет “Неофит Рилски“ по научната специалност „Международно право и международни отношения” по междууправителствена спогодба между Република България и Република Албания. След успешно приключване на докторантурата, на 24.09.2020 г., тя е отчислена с право на защита. Взимала е участие в работата на катедра „МПМО” и се ползва с уважението на колегите.

Към дисертационния труд е приложена декларация за оригиналност и достоверност. Авторефератът дава вярна и точна представа за представения дисертационен труд, включително актуалност, методология, научна новост, практическа значимост; включва кратко представяне на съдържанието на труда по глави, както и съдържа описание на приносните моменти в дисертационния труд. Представена е и справка на представените от докторантката Еринда Мишо публикации – общо 4 на брой, на английски език, предимно от международни научни конференции, които са по темата

на дисертацията. Научната продукция разкрива способността на дисертанта за самостоятелно научно изследване и показва творческия му потенциал.

II. Актуалност и значимост на изследвания проблем

Избраната тема на дисертационния труд е актуална, като основното съдържание на разработката ѝ съответства изцяло. Тя е напълно дисертабилна и представлява самостоятелно, цялостно и задълбочено изследване в българската научна литература. Наличието на редица международноправни актове в областта на околната среда очертават необходимост от адаптиране на екологичното право в отделните държави в съответствие с реалностите на съвременността, което обуславя актуалността на настоящото дисертационно изследване. В центъра му са успешните практики на Република България в областта на екологичното право и приложението им в албанското право по пътя към присъединяването на Албания към Европейския съюз, като са отчетени основните приоритети в сътрудничеството между държавите на глобално равнище по екологичните проблеми, както и добрите практики в областта на екологичното право между отделните държави помежду им, в частност България и Албания, така и в рамките на Европейския съюз, който заема лидерска позиция във връзка с международното сътрудничество по екологични въпроси. Още повече, че екологичната политика на Съюза е разработена в синхрон с глобалните действия на международната общност (преди всичко в рамките на ООН) по опазване на околната среда, а екологичната проблематика (т.нар. Зелена Европа) е сред приоритетите на излъчената през 2019 г. Европейска Комисия начело с г-жа Урсула фон дер Лайен.

Научната новост в изследването представлява и фактът, че са установени и дефинирани нови законови условия за опазване на околната среда, които могат да бъдат споделяни и прилагани на глобално, регионално и национално равнище между държавите. По този начин страните в процес на присъединяване към ЕС, каквато е Албания, също могат да се възползват от вече утвърдените механизми за разрешаване на глобалните екологични проблеми.

Актуалността на дисертационното изследване се определя още от наличието на ограничен брой самостоятелни изследвания, посветени на анализа на успешните практики в българското екологичното право (в контекста на европейското екологично

законодателство) и адаптирането им в албанската специализирана научна литература. По проблематиката на представения от автора дисертационен труд не съм срещала подобни научни разработки.

III. Оценка на резултатите и научните приноси на кандидата

Дисертацията е в обем от 204 страници и е оригинален авторски труд на докторантката Еринда Мишо. В структурно отношение, тя се обуславя от целите и задачите на изследването. Разработеният труд се състои от увод, три глави, заключение и списък на използваните източници. Научният апарат включва 300 бележки под линия. Библиографската справка обхваща 336 заглавия на кирилица и на латиница. Сред използваната литература са налице изследвания и документи на български, албански, английски и руски език в областта на правото на ЕС и международното право, както и информация от публикуваните в Интернет официални страници на отделните институции на ЕС, включително и на международните организации, които имат отношение към темата.

За изпълнението на научната задача авторът се основава върху методология, включваща комплексен подход, а именно: традиционния историко-хронологически метод, съчетан с правен, системен и сравнителен анализ, както и методите на формалната логика. Изложението съдържа ясно формулирани тези, разбираеми и аргументирани твърдения, нерядко обогатени от лични наблюдения и на автора. Безспорно, информационните източници като количество и качество също създават необходимата основа за формулираните задълбочени изводи и обобщения в края на всяка от главите. Положително впечатление прави и пречупването на изследването през практическия опит на докторантката в прилагане на нормите на международното и албанското екологично право, натрупан през годините на работа в различни държавни институции в областта на екологията.

Първата глава на дисертационния труд е посветена на международноправния режим на опазването на околната среда. Анализирани са генезисът и историческото развитие на идеята за опазването на околната среда на международно равнище и са представени характерните особености на международното екологично право като отделен дял на правната наука. Поставен е акцент върху спецификите, принципите и

кодификацията на международното екологично право. Разгледана е дейността на международните организации и приносът им в опазването на околната среда.

С оригиналност се отличават направените задълбочени изводи от докторантката Еринда Мишо в края на главата относно етапите в историческото развитие на международното екологично право, както и обобщението, че етапното развитие му се характеризира с това, че то започва от частичните усилия на двустранно, субрегионално и регионално равнище за опазване на отделни елементи от дивата природа; преминава през оформянето на основните правила и норми, свързани с опазването на околната среда (включително и благодарение на натрупаната до тогава съдебна практика), през формулирането на секторни (специални) принципи на международното екологично право; като достига до превръщането на околната среда и климатичните промени във важен приоритет за всички държави в света. Логично авторката достига до заключението, че екологичните проблеми имат трансгранично измерение, което предполага търсенето на колективни решения.

Втората глава на дисертацията разглежда добрите практики в Република България във връзка с опазването на околната среда и прилагането на екологичното право, като е поставен акцент върху анализа на българското екологично законодателство през периода преди присъединяването на България към ЕС с цел е да се проследят промените, които настъпват във връзка с приобщаването на страната ни към Европейската политика за опазване на околната среда. В тази връзка е анализирано хармонизирането на българското екологично законодателство към момента на присъединяването на България към ЕС и е отделено специално внимание на законодателната реформа в областта на екологията, както и на действащото към настоящия момент екологично законодателство в страната. В края на главата е анализирана най-новата инициатива на държавите членки – Европейският зелен пакт като част от Европейската политика за опазване на околната среда и идеята ЕС да поеме водеща роля в борбата с изменението на климата в световен мащаб.

Изложението в третата глава чрез сравнителноправен метод проследява процеса на сближаване на Албания с достиженията на правото на ЕС. Разгледани са основни разпоредби на националните актове на Република България и Република Албания,

свързани с екологичното законодателство, и са очертани основните екологични предизвикателства пред Албания в контекста на присъединителния процес на страната към ЕС. Централно място в изложението има подготовката на страната за членство в ЕС, в контекста на което са анализирани основните моменти в процеса на хармонизиране на екологичното законодателство в Албания с това на ЕС. Направени са задълбочени изводи по конкретните въпроси.

В края на дисертационния труд е представено заключение, в което са обобщени изводите от научното изследване и са направени препоръки за действия и практики, които да допринесат за по-бързото реципиране на европейското законодателство в областта на околната среда в Албания.

Споделям оценката на дисертанта за повечето научни приноси, отразени в представената справка. С оригиналност се отличава запълването на известна празнота в науката чрез анализа на успешните практики в българското екологичното право и адаптирането им към специфичните албански условия, както и обогатяването на албанската специализирана научна литература, още повече, че към момента няма данни за проведени специални проучвания в контекста на сравнителната екологична практика на Албания и България нито от албански, нито от други изследователи. Новост е и комплексният сравнителен анализ, въз основа на който е направена оценка на промените в процеса на развитие на албанското законодателство в областта на екологията.

Третата глава на дисертационното изследване също би могла да се определи като научна новост, тъй като направените в дисертацията изводи от автора, имат практическа приложимост както по отношение на Албания, така и на други страни кандидатки за членство при хармонизиране на вътрешното им законодателство с правото на ЕС. От значение за правната наука е направената от докторантката периодизация в историческото развитие на международното екологично право, както и на албанското право в тази област и техният задълбочен анализ. С оригиналност се отличава и изследването на дейността на международните организации в областта на опазване на околната среда и на инициативата на ЕС за Европейски зелен пакт.

Разбира се, към дисертационния труд най-добронамерено могат да бъдат отправени и някои препоръки. Слабост е липсата на конкретни предложения *de lege ferenda* в албанското законодателство, свързани с по-бързото му хармонизиране с правото на ЕС в областта на екологията, още повече, че докторантката добре познава нормативната уредба, включително и конкретните ѝ проблеми. Необходимо е избягването на известни повторения на определени места от изложението и др. Позволявам си да смятам обаче, че посочените слабости са извиними и категорично не са достатъчни, за да се подложи под съмнение общото добро качество на труда на Еринда Мишо.

IV. Заключение

Дисертационният труд „Успешни практики на България в екологичното право и опазването на околната среда и приложението им в албанското право по пътя към присъединяване към Европейския съюз“ съдържа обобщения на сериозен научен проблем, и представлява оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в Югозападен университет „Неофит Рилски“. Представената разработка показва, че докторантката Еринда Мишо притежава задълбочени познания в областта на албанското, българското и европейското екологично право, като демонстрира качества за самостоятелни научни изследвания. Предвид гореизложеното и в качеството ми на член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ, убедено давам своята **положителна** оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на г-жа Еринда Ставри Мишо в област на науката - 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

12.12.2020 г.

Проф. д-р Г. Белова